

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 98/2018-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. februára 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Torňošom, advokátska kancelária, Tomášikova 50/D, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 100/2015-666 z 31. októbra 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. januára 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 100/2015-666 z 31. októbra 2016, ktorým bol odvolacím súdom *ex*

lege nepripustený sťažovateľov návrh na zmenu žaloby podaný ešte podľa Občianskeho súdneho poriadku v režime odvolacieho konania, pretože Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) zmenu žaloby v odvolacom konaní nepripúšťa.

2. Zo sťažnosti a súvisiacich rozhodnutí vyplýva, že sťažovateľ je žalobcom v zložitom spore proti štyrom žalovaným, ktorí majú vzťah k spoločne vlastnenej nehnuteľnosti. Spor je komplikovaný tým, že (i) medzi žalovanými je právny vzťah zabezpečovacieho prevodu práva, ďalej je komplikovaný (ii) odstúpením od kúpnopredajnej zmluvy medzi žalovanými a (iii) nesplnením si ponukovej povinnosti pri predkupnom práve podielového spoluvlastníka. Na základe poznatkov z vývoja týchto právnych vzťahov sťažovateľ častými návrhmi na zmenu žaloby upravoval návrh na rozhodnutie (*petit*).

3. Detailnejšie možno uviesť, že sťažovateľ pôvodne žiadal Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) o určenie neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva a o nahradenie prejavu vôle žalovanej 1 predať mu spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach. Počas konania na súde prvého stupňa sťažovateľ šesťkrát žiadal o zmenu žaloby. Okresný súd žalobe sťažovateľa rozsudkom č. k. 8 C 102/2008-625 zo 16. septembra 2014 nevyhovел (v časti ju zastavil a v časti zamietol). V odvolacom konaní sťažovateľ žiadal o „*zmenu žaloby*“ a na základe nej o určenie, že vlastníkom spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach je žalovaná 1, a nahradenie prejavu vôle žalovanej 1 tak, že predá sťažovateľovi spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach za kúpnu cenu vo výške 25 227,38 € uvedenú v kúpnej zmluve č. V-1824/05 uzatvorenej medzi žalovanou 1 ako kupujúcou a žalovaným 3. Krajský súd napadnutým uznesením návrh na zmenu nepripustil, pretože Civilný sporový poriadok zmenu žaloby v odvolacom konaní zakazuje. Odvolací súd rozhodol výrokom: „*Odvolací súd zmenu žaloby tak, ako je uvedené v odvolaní žalobcu zo dňa 19.12. 2014 nepripúšťa.*“

4. Sťažovateľ tvrdí, že nepripustením zmeny *ex lege* mu bolo odopreté právo na prístup k súdu. Sťažovateľ je presvedčený, že na základe § 470 CSP mali byť zachované účinky procesného úkonu návrhu na zmenu žaloby podaného podľa Občianskeho súdneho poriadku. Z uvedených dôvodov navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti takto rozhodol:

„Krajský súd Bratislava rozhodnutím zo dňa 31.10.2016, sp. zn. 9Co 100/2015-666, porušil právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie a právo na súdnu a inú právnu ochranu.

Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31.10.2016, sp. zn. 9Co 100/2015-666 sa zrušuje.

Porušovateľ je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania k rukám právneho nástupcu sťažovateľa do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 i. f. zákona o ústavnom súde môže ústavný súd odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po

jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

7.1 Ustanovenie § 371 CSP znie: Žalobu nemožno v odvolacom konaní meniť.

7.2. Ustanovenie § 470 ods. 1 a 2 CSP znie: (1) Ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

(2) Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona o predbežnom prejednaní veci, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentrácii konania, ak by boli v neprospech strany.

8. Podstatou veci je tvrdenie sťažovateľa, že krajský súd tým, že z dôvodu okamžitej aplikácie Civilného sporového poriadku, ktorý zakazuje „zmenu žaloby“ v odvolacom konaní, nepripustil zmenu žaloby, o ktorú sťažovateľ požiadal ešte podľa Občianskeho súdneho poriadku, porušil sťažovateľovo právo na prístup k súdu a spravodlivé súdne konanie.

9. Vzhľadom na charakter, konkrétne „nemeritórnosť“ napadnutého uznesenia musí ústavný súd najprv priblížiť (II. ÚS 50/2015, II. ÚS 356/2016) poznatok, že ústavná sťažnosť je na rozdiel od tradičných opravných prostriedkov budovaných „zdola“ skonštruovaná dodatočne – „zhora“, aby pokryla rozhodnutia a zásahy verejnej moci v ich celej šírke a rozmanitosti. Táto unikátna univerzálnosť ústavnej sťažnosti umožňuje prieskum rôznych paralelných konaní (napr. námietkové konanie), ale napríklad aj také rozhodnutie, ktorým sa vymedzuje predmet konania. Z uvedeného tiež vyplýva, že ústavný súd prispôsobuje intenzitu prieskumu typu napadnutého rozhodnutia a musí vnímať aj stav veci v čase rozhodovania.

10. Inštitút „zmeny žaloby“ je zákonným vyvážením medzi dynamikou právneho života na jednej strane a rozumnou ochranou práva na súdnu ochranu na strane druhej, a to

zvlášť žalovaného. V prvej Československej republike musel so zmenou žaloby súhlasiť žalovaný tak podľa slovenského (§ 188), ako aj českého (§ 235) procesného kódexu, aj keď podľa českého kódexu mohol súd pripustiť zmenu aj proti vôli žalovaného, ak by to neskomplikovalo konanie (porov. HORA, V. *Civilní řád soudní na Slovensku: (vybrané části z uher. civ. ř. s. čl. zák. I. 1911) se zřetelem k civ. ř. s. v zemích českých a pracím sjednocovacím*. Bratislava : Právnická jednota na Slovensku, 1922. 130 s.). Rovnako bola zakázaná zmena žaloby v odvolacom konaní. Súčasný inštitút zmeny žaloby reflektuje istú, možno až prílišnú flexibilitu nášho civilného formálneho práva, pretože je v rukách súdu na základe otvoreného kritéria doterajších výsledkov konania. Podľa Občianskeho súdneho poriadku (§95) aj Civilného sporového poriadku (§ 143 ods. 1) súd nepripustí zmenu žaloby, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom na konanie o zmenenej žalobe (Zákaz zmeny žaloby podľa nového Civilného sporového poriadku v odvolacom konaní obmedzuje túto otvorenosť na druhoinštančnom súde.). Z kritéria dostatočnosti výsledkov doterajšieho konania jasne vyplýva značný priestor súdu a nenárokovosť zmeny žaloby. Žalobca môže svoje upravené nároky uplatniť v novej žalobe s tým, že prípadná premlčacia lehota mohla spočívať v skoršom konaní. Rozhodnutie o zmene žaloby by tak mohlo byť predmetom kasačného rozhodnutia ústavného súdu len vo výnimočných prípadoch.

11. V prerokúvanej veci sa ale vynára otázka, či vzhľadom na prechodné ustanovenia Civilného sporového poriadku nemal byť zachovaný procesný úkon návrhu na zmenu žaloby v odvolacom konaní podaný ešte podľa staršieho predpisu. Sťažovateľova situácia je teda špecifická tým, že krajský súd sa otázkou zmeny vôbec nezaoberal, pretože vzhľadom na okamžitý účinok Civilného sporového poriadku zmenu nepripustil priamo na základe zákona (§ 371 CSP).

12. Ústavný súd si od okresného súdu vyžiadal uznesenie krajského súdu č. k. 9 Co 100/2015-672 z 26. apríla 2017, ktorým krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľa, ktoré bolo podané spolu so (siedmou) žiadosťou o zmenu žaloby. Najprv rozhodol krajský súd napadnutým uznesením o nepripustení zmeny, a potom o samotnom odvolaní. Z rozhodnutia krajského súdu o samotnom odvolaní vyplýva, že okresný súd o šiestom,

predposlednom návrhu sťažovateľa (č. 1. 528 spisu zo 16. mája 2014) na zmenu žaloby rozhodol uznesením č. k. 8 C 102/2008-557 tak, že síce nepripustil zmenu žaloby v I. a II. časti petitu, ale zároveň nerozhodol o zmene žaloby v III. časti (rozšírenia) petitu vo vzťahu k žalovanej 4. Na základe tohto zistenia odvolací súd zrušil rozsudok okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, aby sa ustálil predmet konania a sťažovateľovi zachoval procesný komfort dvojinštančnosti.

13. Krajský súd svoje kasačné rozhodnutie odôvodnil tým, „že pokiaľ súd nerozhodol o uplatnenej zmene žaloby, nemohol pokračovať v konaní o pôvodnom návrhu a ak tak urobil, týmto postupom zaviniť, že predmet konania nebol ustálený, ktorá vada mala v zmysle § 212 ods. 3 O.s.p. za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a bola aj samostatným dovolacím dôvodom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Rozhodnutie, ktorému predchádzala niektorá z týchto väd, nemôže byť považované za vecne správne a pokiaľ sa v odvolacom konaní zistí takáto procesná vada odvolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby posudzoval opodstatnenosť uplatnenia odvolacích dôvodov v zmysle § 205 ods. 2 O.s.p. (pozri uznesenie NS SR z 24. mája 2016, sp. zn. 4 Cdo 373/2015). Odvolací súd zastáva názor, že aj po nadobudnutí účinnosti C.s.p. takáto vada, na ktorú musí odvolací súd prihliadať v zmysle § 380 ods. 2 C.s.p. aj keď nebola v odvolacích dôvodov uplatnená spôsobuje, že týmto nesprávnym procesným postupom súd prvej inštalcie znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, pričom tento nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom (§ 389 ods. 1 písm. b/ C.s.p.) a to s poukazom na princíp dvojinštančnosti konania, spočívajúci v tom, že každá skutková a právna otázka, ktorá je v prejednávanej veci rozhodujúca, musí byť predmetom posúdenia súdu nielen súdom prvej inštalcie, ale aj odvolacieho súdu, preto odvolací súd z vyššie uvedených dôvodov rozsudok v napadnutej časti v zmysle § 389 ods. 1 písm. b/ C.s.p. zrušil a s odkazom na ustanovenie § 391 ods. 1 C.s.p. vec vrátil súdu prvej inštalcie na ďalšie konanie. V ďalšom konaní bude súd prvého stupňa povinný riadiť sa názorom odvolacieho súdu, ktorým je podľa § 391 ods. 2 C.s.p. viazaný. Prvoinštančný súd v prvom rade s ohľadom na písomné podanie žalobcu zo dňa 16.5.2014 (č.l. 528 spisu) rozhodne o zmene žaloby v časti rozšírenia žalobného petitu aj vo vzťahu k žalovanej 4./ postupom predpokladaným v ust. § 140 C.s.p. a nasl., t.j.

rozhodne o prípustnosti zmeny žaloby uznesením, ktoré doručí subjektom do vlastných rúk, ak neboli prítomné na pojednávaní, na ktorom nastala zmena žaloby. Po ustálení predmetu sporu a vykonanom dokazovaní na podklade navrhnutých, resp. predložených dôkazov vo veci opätovne rozhodne o celom uplatnenom nároku s tým, že nové rozhodnutie bude spĺňať požiadavky kladené na súdne rozhodnutie v zmysle § 220 ods. 2, 3, 4 C.s.p. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie ako o trovách prvostupňového tak i odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 C.s.p.).“.

14. Z uvedeného vyplýva, že v čase rozhodovania ústavného súdu sa vec vrátila do štádia pred žiadosťou o siedmu, dokonca šiestu zmenu žaloby a v tomto zmysle v podstate odpadol predmet konania ústavnej sťažnosti. Okresný súd bude o veci pojednávať 8. februára 2018.

15. Z uvedeného vyplýva, že napadnuté rozhodnutie zjavne nezasiahlo ústavne nesúladne do označených základných práv sťažovateľa, a preto možno sťažnosť odmietnuť už v štádiu predbežného prejednávania v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. februára 2018